

Ćwiczenie nr 1 – cz.3

Dyfuzja pary wodnej zachodzi w kierunku od środowiska o wyższej temperaturze do środowiska chłodniejszego. Para wodna dyfundująca przez przegrody budowlane w okresie zimowym napotyka na coraz „chłodniejsze” warstwy materiału. Gdy temperatura w porach materiału spadnie poniżej temperatury punktu rosy, para wodna zawarta w powietrzu ulegnie skropleniu, zwiększając wilgotność materiału. Tego typu zawilgocenie:

- wpływa na zmniejszenie izolacyjności cieplnej przegród, co może prowadzić do zjawiska przemarzania,
- powoduje pogorszenie trwałości i walorów użytkowych materiałów, z których wykonana jest przegroda.

1. SPRAWDZENIE WYSTĘPOWANIA RYZYKA KONDENSACJI POWIERZCHNIOWEJ ORAZ KONDENSACJI MIĘDZYWARSTWOWEJ W ŚCIANIE ZEWNĘTRZNEJ

1.1. Obliczenie temperatury punktu rosy

1.1.1. Wyznaczenie temperatury wewnętrznej powierzchni przegrody bez mostków cieplnych liniowych

Temperatura powierzchni wewnętrznej [°C]:

$$t_i = t_i - q \cdot R_{si} = t_i - U \cdot (t_i + t_e) \cdot R_{si}$$

gdzie:

q – gęstość strumienia cieplnego płynącego przez przegrodę,

U – współczynnik przenikania ciepła przegrody,

t_i – temperatura obliczeniowa wewnętrzna

t_e – temperatura powietrza zewnętrznego,

R_i – przy sprawdzaniu minimalnej temperatury wewnętrznej powierzchni przegród nieprzezroczystych należy przyjmować $R_i=0,167$ (m² K)/W.

Przykład:

$$t_i = +20^\circ\text{C}$$

$$t_e = -24^\circ\text{C}$$

$$U = 0,212 \text{ W}/(\text{m}^2 \cdot \text{K})$$

$$\varphi_i = 49\%$$

temperatura na powierzchni przegrody od strony wewnętrznej:

$$t_i = t_i - U \cdot (t_i + t_e) \cdot R_i = 20 - 0,212 \cdot (20 - (-24)) \cdot 0,167 = 18,44^\circ\text{C}$$

1.1.2. Wyznaczenie ciśnienia cząstkowego pary wodnej w pomieszczeniu

Wilgotność względna powietrza wewnętrznego:

$$\varphi_i = \frac{p_i}{p_{ni}} \cdot 100\%$$

gdzie:

p_i – ciśnienie cząstkowe pary wodnej, [Pa]

p_{ni} – ciśnienie stanu nasycenia, [Pa]

stąd ciśnienie cząstkowe pary wodnej w pomieszczeniu :

$$p_i = \frac{\varphi_i \cdot p_{ni}}{100}$$

φ_i – obliczeniowa wilgotność względna powietrza w pomieszczeniu (z tematu ćwiczenia)

p_{ni} – ciśnienie cząstkowe pary wodnej nasyconej przy temperaturze t (tabela poniżej)

Przykład c.d.:

dla $t_i = +20^\circ\text{C} \Rightarrow p_{ni} = 2340\text{Pa} = 23,4\text{ hPa}$ (z tabeli NA.3 PN-EN ISO 6946:1999)

$$p_i = \frac{49\% \cdot 23,40\text{hPa}}{100\%} = 11,47\text{hPa}$$

-punkt rosy (odczytany z tabeli NA.3 PN-EN ISO 6946:1999) dla $p_i = 11,47\text{ hPa}$

$$t_s = 9^\circ\text{C}$$

$$t_i \geq t_s$$

$$18,44^\circ\text{C} > 9^\circ\text{C}$$

Wniosek: Na wewnętrznej powierzchni przegrody nie ma ryzyka wystąpienia kondensacji pary wodnej.

Cisnienie cząstkowe pary wodnej nasyconej p_n w powietrzu w funkcji temperatury

Tempe- ratura °C	Cisnienie pary nasyconej, hPa									
	,0	,1	,2	,3	,4	,5	,6	,7	,8	,9
30	42,44	42,69	42,94	43,19	43,44	43,69	43,94	44,19	44,45	44,69
29	40,06	40,30	40,53	40,77	41,01	41,24	41,48	41,72	41,96	42,19
28	37,81	38,03	38,26	38,48	38,71	38,94	39,16	39,39	39,61	39,84
27	35,66	35,88	36,09	36,31	36,52	36,74	36,95	37,17	37,39	37,59
26	33,62	33,82	34,03	34,23	34,43	34,63	34,84	35,04	35,25	35,44
25	31,69	31,88	32,08	32,27	32,46	32,66	32,84	33,04	33,24	33,43
24	29,85	30,03	30,21	30,40	30,59	30,77	30,95	31,14	31,32	31,51
23	28,10	28,25	28,45	28,63	28,80	28,97	29,15	29,32	29,50	29,68
22	26,45	26,61	26,78	26,95	27,11	27,27	27,44	27,61	27,77	27,94
21	24,87	25,04	25,18	25,35	25,51	25,66	25,82	25,98	26,13	26,29
20	23,40	23,54	23,69	23,84	23,99	24,13	23,28	24,43	24,57	24,73
19	21,97	22,12	22,27	22,41	22,54	22,68	22,83	22,97	23,10	23,24
18	20,65	20,79	20,91	21,05	21,19	21,32	21,45	21,58	21,72	21,85
17	19,37	19,50	19,63	19,76	19,88	20,01	20,14	20,27	20,39	20,52
16	18,18	18,30	18,41	18,54	18,66	18,78	18,89	19,01	19,14	19,26
15	17,06	17,17	17,29	17,39	17,50	17,62	17,73	17,84	17,95	18,06
14	15,99	16,10	16,21	16,31	16,42	16,53	16,63	16,74	16,84	16,95
13	14,98	15,08	15,18	15,28	15,38	15,48	15,59	15,69	15,78	15,88
12	14,03	14,13	14,22	14,31	14,41	14,51	14,60	14,70	14,79	14,88
11	13,12	13,21	13,30	13,40	13,40	13,58	13,67	13,75	13,85	13,94
10	12,28	12,37	12,45	12,54	12,62	12,70	12,79	12,87	12,96	13,04
9	11,48	11,56	11,63	11,71	11,79	11,87	11,95	12,03	12,11	12,18
8	10,73	10,81	10,88	10,96	11,03	11,10	11,17	11,25	11,33	11,40
7	10,02	10,08	10,16	10,23	10,30	10,38	10,45	10,52	10,59	10,66
6	9,35	9,42	9,49	9,55	9,61	9,68	9,75	9,82	9,88	9,95
5	8,72	8,78	8,84	8,90	8,96	9,02	9,07	9,13	9,19	9,25
4	8,13	8,19	8,25	8,31	8,37	8,43	8,49	8,54	8,61	8,66
3	7,59	7,65	7,70	7,76	7,81	7,87	7,93	7,98	8,03	8,08
2	7,05	7,10	7,16	7,21	7,27	7,32	7,37	7,43	7,48	7,53
1	6,57	6,62	6,67	6,72	6,77	6,82	6,87	6,91	6,96	7,00
0	6,11	6,16	6,21	6,26	6,30	6,35	6,40	6,45	6,49	6,53
0	6,11	6,05	6,00	5,95	5,92	5,87	5,82	5,77	5,72	5,67
-1	5,62	5,57	5,52	5,47	5,43	5,38	5,34	5,31	5,27	5,22
-2	5,17	5,14	5,09	5,05	5,01	4,96	4,92	4,89	4,84	4,80
-3	4,76	4,72	4,68	4,64	4,61	4,56	4,52	4,48	4,44	4,40
-4	4,37	4,33	4,30	4,26	4,23	4,19	4,15	4,12	4,08	4,05
-5	4,01	3,98	3,95	3,91	3,88	3,85	3,82	3,79	3,75	3,72
-6	3,68	3,65	3,62	3,59	3,56	3,53	3,50	3,47	3,43	3,40
-7	3,37	3,35	3,33	3,30	3,27	3,24	3,21	3,18	3,15	3,12
-8	3,10	3,06	3,04	3,01	2,98	2,96	2,94	2,91	2,88	2,86
-9	2,84	2,81	2,79	2,76	2,74	2,72	2,69	2,67	2,64	2,62
-10	2,60	2,58	2,55	2,53	2,51	2,49	2,46	2,44	2,42	2,39
-11	2,37	2,35	2,33	2,31	2,29	2,28	2,26	2,24	2,21	2,19
-12	2,17	2,15	2,13	2,11	2,09	2,08	2,06	2,04	2,02	2,00
-13	1,98	1,97	1,95	1,93	1,91	1,90	1,88	1,86	1,84	1,82
-14	1,81	1,80	1,78	1,77	1,75	1,73	1,72	1,70	1,68	1,67
-15	1,65	1,64	1,62	1,61	1,59	1,58	1,57	1,55	1,53	1,52
-16	1,50	1,49	1,48	1,46	1,45	1,44	1,42	1,41	1,39	1,38
-17	1,37	1,36	1,35	1,33	1,32	1,31	1,29	1,28	1,27	1,26
-18	1,25	1,24	1,23	1,22	1,21	1,20	1,18	1,17	1,16	1,15
-19	1,14	1,13	1,12	1,11	1,10	1,09	1,07	1,06	1,05	1,04
-20	1,03	1,02	1,01	1,00	0,99	0,98	0,97	0,96	0,95	0,94

1.2. Sprawdzenie ryzyka kondensacji pary wodnej przy założonej klasie wilgotności i przy kontrolowanych warunkach wewnętrznych

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 6 listopada 2008 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (§321):

- 1/ na wewnętrznej powierzchni nieprzezroczystej przegrody zewnętrznej nie może występować kondensacja pary wodnej umożliwiającą rozwój grzybów pleśniowych,
- 2/ we wnętrzu przegrody nie może występować narastające w kolejnych latach zawilgocenie spowodowane kondensacją pary wodnej.

Ad 1/ Sprawdzenie tych warunków przeprowadza się według **rozdziału 6 PN-EN ISO 13788:2003**.

Nie dotyczy to przegród, w odniesieniu, do których praktyka wykazała, że zjawisko kondensacji wewnętrznej w tych przegrodach nie występuje, jak na przykład murowane ściany jednowarstwowe.

W celu zachowania warunku dotyczącego powierzchniowej kondensacji pary wodnej w odniesieniu do przegród zewnętrznych budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego, użyteczności publicznej i produkcyjnych, rozwiązania przegród zewnętrznych i ich węzłów konstrukcyjnych powinny charakteryzować się współczynnikiem temperaturowym f_{Rsi} o wartości nie mniejszej niż wymagana wartość krytyczna, obliczona zgodnie z PN-EN ISO 13788:2003.

Wymagana wartość krytyczna współczynnika temperaturowego f_{Rsi} w pomieszczeniach ogrzewanych do temperatury co najmniej 20°C w budynkach mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego i użyteczności publicznej należy określać według rozdziału 5 PN-EN ISO 13788:2003, przy założeniu, że średnia miesięczna wartość wilgotności względnej powietrza wewnętrznego jest równa $\phi = 50\%$, przy czym dopuszcza się przyjmowanie wymaganej wartości tego współczynnika równej 0,72.

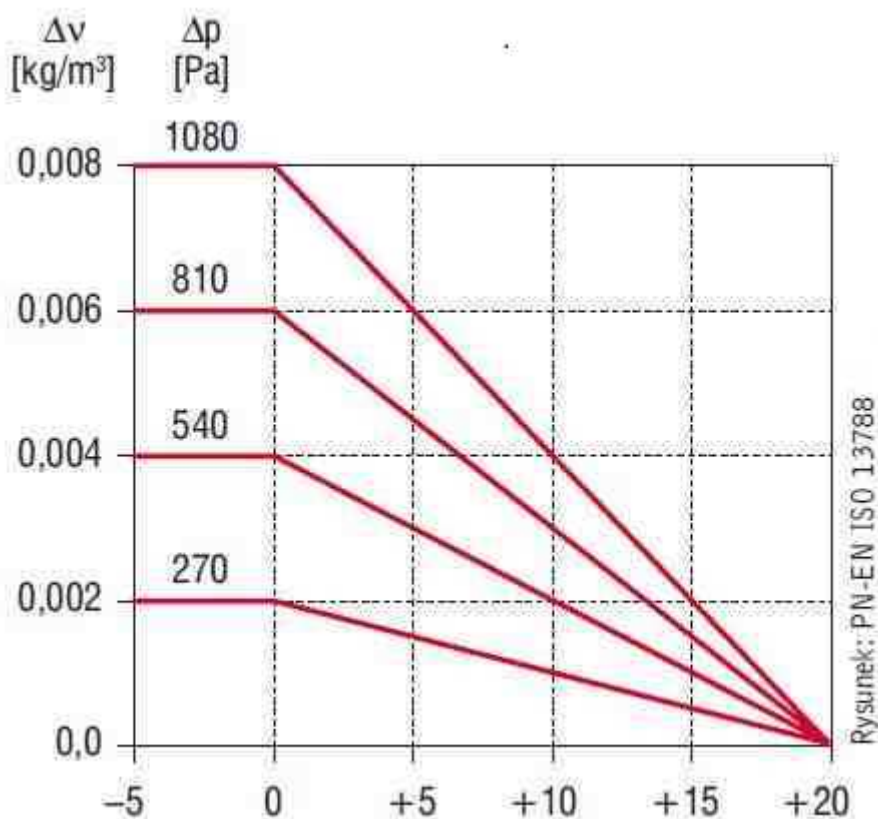
Ad 2/ Dopuszcza się kondensację pary wodnej wewnątrz przegrody w okresie zimowym, o ile struktura przegrody umożliwi wyparowanie kondensatu w okresie letnim i nie nastąpi przy tym degradacja materiałów budowlanych przegrody na skutek tej kondensacji.

2.1.1. Wyznaczenie ciśnienia cząstkowego pary wodnej w pomieszczeniu przy założonej klasie wilgotności

Wilgotność wewnętrzną można opisać przy użyciu pięciu klas wilgotności (załącznik A normy PN-EN ISO 13788):

- 1 (powierzchnie magazynowe),
- 2 (biura, sklepy),
- 3 (mieszkania mało zagęszczone),
- 4 (mieszkania zagęszczone, hale sportowe, kuchnie, stołówki, budynki ogrzewanego grzejnikami gazowymi bez przewodów spalinowych),
- 5 (budynki specjalne, np.: pralnia, browar, basen kąpielowy).

Zmianę wartości Δv (wewnętrznego nadmiaru wilgoci) i Δp (nadwyżki wewnętrznego ciśnienia pary wodnej) w zależności od temperatury zewnętrznej odczytujemy z rysunku A.1 normy PN-EN ISO 13788). W obliczeniach zaleca się przyjmować górną wartość graniczną w odniesieniu do każdej klasy, o ile projektant nie wykaże że warunki są mniej ostre.

Rys. A.1 normy PN-EN ISO 13788. Zmiana klas wilgotności wewnętrznej w zależności od średniej miesięcznej temperatury zewnętrznej

Obliczanie czynnika temperaturowego na wewnętrznej powierzchni dla uniknięcia krytycznej wilgotności powierzchni na podstawie klas wilgotności wewnętrznej (tablica B.1 normy PN-EN ISO 13788)

miesiąc	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	θ_e	φ_e	p_e	Δp	p_i	$p_{sat}(\theta_{si})$	$\theta_{si, min}$	θ_i	f_{Rsi}
	°C		Pa	Pa	Pa	Pa	°C	°C	
Styczeń									
Luty									
Marzec									
Kwiecień									
Maj									
Czerwiec									
Lipiec									
Sierpień									
Wrzesień									
Październik									
Listopad									
Grudzień									

gdzie:

θ_e – średnia temperatura zewnętrzna

φ_e – wilgotność względna dla danej lokalizacji budynku

Wartości θ_e i φ_e przyjmuje się wg danych zamieszczonych na stronie http://www.transport.gov.pl/2-48203f1e24e2f-1787735-p_1.htm.

p_e – zewnętrzne ciśnienie pary wodnej

$$p_e = \varphi_e \cdot p_{sat}(\theta_e)$$

Δp – nadwyżka wewnętrznego ciśnienia pary wodnej odczytana jako funkcja temperatury z Rysunku A.1 dla wybranej wilgotności budynku

p_i – wewnętrzne ciśnienie pary wodnej

$$p_i = p_e + 1,1 \cdot \Delta p$$

$p_{sat}(\theta_{si})$ – minimalne dopuszczalne ciśnienie pary nasyconej (z uwagi na niebezpieczeństwo rozwoju pleśni)

$$p_{sat}(\theta_i) = \frac{p_i}{0,8}$$

$\theta_{si, min}$ – minimalna dopuszczalna temperatura powierzchni, określona na podstawie minimalnego dopuszczalnego ciśnienia pary nasyconej

θ_i – temperatura wewnętrzna

f_{Rsi} – czynnik temperaturowy na powierzchni wewnętrznej

$$f_{Rsi} = \frac{U^{-1} - R_{si}}{U^{-1}}$$

Wybieramy miesiąc krytyczny (z maksymalną wartością f_{Rsi} w kolumnie 9). Sprawdzamy warunek:

$$f_{Rsi max} < f_{Rsi dop}$$

Obliczanie czynnika temperaturowego na wewnętrznej powierzchni dla uniknięcia krytycznej wilgotności powierzchni na podstawie kontrolowanej wilgotności wewnętrznej (tablica B.2 normy PN-EN ISO 13788)

miesiąc	1	2	3	4	5	6	7
	θ_e	θ_i	φ_i	p_i	$p_{sat}(\theta_{si})$	$\theta_{si, min}$	f_{Rsi}
	°C	°C		Pa	Pa	°C	
Styczeń							
Luty							
Marzec							
Kwiecień							
Maj							
Czerwiec							
Lipiec							
Sierpień							
Wrzesień							
Październik							
Listopad							
Grudzień							

gdzie:

θ_e – średnia temperatura zewnętrzna (wg danych zamieszczonych na stronie http://www.transport.gov.pl/2-48203f1e24e2f-1787735-p_1.htm)

θ_i – utrzymywana temperatura wewnętrzna w budynku

φ_i – utrzymywana wilgotność względna w budynku powiększona o 0,05

p_i – wewnętrzne ciśnienie pary wodnej (na podstawie temperatury z tablicy E.1 normy PN-EN ISO 13788, związane z wewnętrzną wilgotnością względną, powiększoną o 0,05)

$p_{sat}(\theta_{si})$ – wewnętrzne minimalne dopuszczalne ciśnienie pary nasyconej (z uwagi na niebezpieczeństwo rozwoju pleśni)

$$p_{sat}(\theta_i) = \frac{p_i}{0,8}$$

$\theta_{si, min}$ – minimalna dopuszczalna temperatura powierzchni, określona na podstawie minimalnego dopuszczalnego ciśnienia pary nasyconej

f_{Rsi} – czynnik temperaturowy na powierzchni wewnętrznej

$$f_{Rsi} = \frac{U^{-1} - R_{si}}{U^{-1}}$$

Wybieramy miesiąc krytyczny (z maksymalną wartością f_{Rsi} w kolumnie 7). Sprawdzamy warunek:

$$f_{Rsi\ max} < f_{Rsi\ dop}$$

Tablica E.1 normy PN-EN ISO 13788 – Ciśnienie pary nasyconej i wilgotność objętościowa

θ	p_{sat}	v_{sat}	θ	p_{sat}	v_{sat}
°C	Pa	kg/m ³	°C	Pa	kg/m ³
-20	103	0,00088	11	1312	0,00999
-19	113	0,00096	12	1402	0,01054
-18	124	0,00105	13	1497	0,01132
-17	137	0,00115	14	1598	0,01204
-16	150	0,00126	15	1704	0,01280
-15	165	0,00138	16	1817	0,01360
-14	181	0,00151	17	1937	0,01444
-13	198	0,00165	18	2063	0,01533
-12	217	0,00180	19	2196	0,01626
-11	237	0,00196	20	2337	0,01725
-10	259	0,00213	21	2486	0,01828
-9	283	0,00232	22	2642	0,01937
-8	309	0,00252	23	2808	0,02051
-7	338	0,00274	24	2982	0,02171
-6	368	0,00298	25	3166	0,02297
-5	401	0,00324	26	3359	0,02430
-4	437	0,00351	27	3563	0,02568
-3	475	0,00381	28	3778	0,02714
-2	517	0,00413	29	4003	0,02866
-1	562	0,00447	30	4241	0,03026
0	611	0,00484	31	4490	0,03194
1	656	0,00518	32	4752	0,03369
2	705	0,00555	33	5027	0,03552
3	755	0,00593	34	5316	0,03744
4	813	0,00634	35	5619	0,03945
5	872	0,00678	36	5937	0,04155
6	935	0,00724	37	6271	0,04374
7	1001	0,00773	38	6621	0,04603
8	1072	0,00825	39	6987	0,04843
9	1147	0,00880	40	7371	0,05092
10	1227	0,00938			